

TÜRK BASIN TARİHİNDE KAYNAKLAR DERGİSİ

Kaynaklar Journal in the History of Turkish Press

Mehmet Halil SAĞLAM*

Öz

Kaynaklar, 1984-1988 yılları arasında altı sayı yayınlanmış kısa soluklu bir kültür sanat dergisidir. Ulusal derginin başyazarı ve genel yayın koordinatörü edebiyat araştırmacısı eleştirmen yazar Mehmet Kaplan'dır. Derginin yazar kadrosunu Bilge Ercilasun, Zeynep Kerman, Bilge Seyidoğlu, Amil Çelebioğlu, Orhan Okay ve İnci Enginün gibi akademisyenler; Tark Buğra, Sevinç Çokum, Turan Oflazoğlu ve Mustafa Kutlu gibi dönemin seçkin yazarları oluşturmaktadır. Dergide Osmanlı ve Selçuklular dönemine ait unutulmaya yüz tutmuş cami, medrese ve hamam gibi tarihî mekânlar tanıtılmış; Türkoloji alanında yapılan bilim şölenleri değerlendirilmiş; kitap tanıtımları yapılmış; deneme, öykü ve tiyatro gibi hikâye edici metinler yayınlanmıştır. Dergi Türk tarihi, kültürü, sanatı ve edebiyatı üzerine yapılan akademik çalışmalarını geniş kitlelere ulaştırmayı amaçlamıştır. Bu çalışma süreli yayın inceleme çalışmasıdır. Nitel araştırma deseninin uygulandığı çalışmada veriler doküman analiziyle elde edilmiştir. Çalışmada derginin sistematik ve tematik incelemesi yapılmıştır. Buna göre dergide yayınlanan yazıların kısaca konuları açıklanmış, derginin yazar kadrosu alfabetik olarak sıralanmış ve yazılar türlerine göre sınıflandırılmıştır. Araştırmanın temel amacı *Kaynaklar* dergisinin Türk basın tarihi açısından önemini ortaya çıkarmaktır. Dergi hakkında şu ana kadar tespit edilmiş herhangi bir tematik ve sistematik çalışmanın bulunmaması araştırmayı özgün ve önemli kılmaktadır. Derginin özellikle Mehmet Akif Ersoy ve Mehmet Kaplan adına çıkarılan özel sayıları söz konusu şahsiyetleri farklı yönleriyle tanıma fırsatı sunmaktadır. Dergi bu yönüyle Türk edebiyatı hakkında yapılacak akademik çalışmalara katkı sunabilecek niteliktedir.

Anahtar Sözcükler: Mehmet Kaplan, *Kaynaklar*, dergi, kültür, sanat.

ABSTRACT

Kaynaklar is a short-run culture and art journal that was published six issues between 1984-1988. The editor-in-chief and editor-in-chief of the national journal is Mehmet Kaplan, a literary researcher and critic. The writers of the *Kaynaklar* Journal are academics such as Bilge Ercilasun, Zeynep Kerman, Bilge Seyidoğlu, Amil

* Dr. Öğr. Üyesi. Siirt Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Bölümü, Siirt /Türkiye. E-posta: mhalil.saglam@gmail.com.tr. ORCID: 0000-0001-7557-7021.

Çelebioğlu, Orhan Okay and İnci Enginün; it consists of distinguished writers of the period such as Tarık Buğra, Sevinç Çokum, Turan Oflazoğlu and Mustafa Kutlu. In the journal, historical places such as mosques, madrasahs and baths belonging to the Osmanlı and Selçuk periods were introduced; Science feasts in the field of Turkology were evaluated; book promotions were made; Narrative texts such as essays, short stories and theater were published. The journal aims to convey academic studies on Turkish history, culture, art and literature to large masses. The study is a periodical review study. In the study in which the qualitative research design was applied, the data were obtained by document analysis. In the study, a systematic and thematic review of the journal was made. Accordingly, the subjects of the articles published in the journal were briefly explained, the writers of the journal were listed alphabetically and the articles were classified according to their types. The main purpose of the research is to reveal the importance of *Kaynaklar* journal in terms of Turkish press history. The absence of any thematic and systematic studies on the journal so far makes the research unique and important. Special issues of the magazine, especially in the name of Mehmet Akif Ersoy and Mehmet Kaplan, offer the opportunity to get to know these personalities from different aspects. With this aspect, the journal is capable of contributing to academic studies on Turkish literature.

Keywords: Mehmet Kaplan, *Kaynaklar*, journal, culture, art.

Giriş

Okuma kültürünün ve akademik yayın faaliyetlerinin hızla elektronik ortama taşındığı bir çağda yaşıyoruz. Modern çağda basılı eserlerin elektronik ortama taşınması içeriklerinin araştırmacıların istifadesine sunulması açısından önem arz etmektedir. Araştırma kapsamında ele aldığımız *Kaynaklar* dergisi 1984-1988 yılları arasında yayınlanmış akademik bir kültür sanat dergisidir. Dergi akademik çalışmalarda içeriğinden yararlanılabilecek çok sayıda bilgilendirici ve hikâye edici metin içermektedir. Bu çalışmada *Kaynaklar* dergisinin elektronik ortamda araştırmacıların istifadesine sunulması amaçlanmaktadır. Araştırmada öncelikle Türk basın ve dergiciliği hakkında kısa bir değerlendirme yapılmaktadır. Devam eden bölümde *Kaynaklar* dergisinin Türk dergiciliğindeki yeri ve önemine değinilmektedir. Çalışmanın asıl bölümünü *Kaynaklar* dergisinin içerik analizi oluşturmaktadır. Bu bölümde makale, deneme, öykü ve tiyatro gibi farklı türlerde kaleme alınan yazıların kısaca konusu açıklanmıştır. *Kaynaklar* dergisinin asıl yazar kadrosunu Mehmet Kaplan'ın önderliğinde Bilge Ercilasun, İnci Enginün, Bilge Seyidoğlu, Mehmet Önder ve Orhan Okay gibi dönemin genç akademisyenleri oluşturmaktadır. Çalışmada derginin yazar kadrosu alfabetik sıralamayla gösterilmiştir. Çalışmanın sonunda dergide yayınlanan yazılar türlerine göre

kategorize edilerek araştırmacıların istifadesine sunulmuştur. Bu bölümde ilgili yazılar yakın oldukları türlere göre sınıflandırılmıştır. Türk basın hayatında *Kaynaklar* dergisine benzer çok sayıda kültür sanat dergisi bulunmaktadır. Bu tür dergilerin içerik analizleriyle araştırmacıların istifadesine sunulması önem arz etmektedir.

1. Türk Dergiciliğine Kısa Bir Bakış

Dergiler toplumların sosyal, kültürel ve siyasal yaşam şartlarını yansıtan önemli yayın organlarıdır. Özellikle kitle iletişim araçlarının bu derecede etkili olmadığı bir dönemde sosyal, siyasal ve kültürel hayatın üzerinde oldukça etkili olmuştur. Batı'da 17. yüzyılda ortaya çıkan dergi yayıncılığı Türk basın hayatına 19. yüzyılda girmiştir. Bunun da en önemli sebebi matbaanın Osmanlı Devleti'ne geç gelmesi ve yaşanan bu gecikmenin basın faaliyetlerini olumsuz etkilemesidir.

Batı'da olduğu gibi Türkiye'de de ilk çıkan dergiler bilimsel konularda yayınlanmıştır. Ülkemizde yayımlanan ilk bilimsel dergi 1849-1851 yılları arasında yayınlanan *Vaka-i Tıbbiye*'dir. Türk dergiciliği 1862-1869 yılında yayınlanan *Mecmua-i Fünun* dergisiyle muhteva bakımından zenginleşmiştir. Cemiyet-i İlmiye-i Osmaniye derneğinin yayın organı olan dergide fizik, kimya, felsefe, ruh bilim, toplum bilim, tarih ve coğrafya gibi çok farklı konularda yazı bulunmaktadır. "Dergi, Tanzimat aydınlarının bilime, Batı dünyasındaki gelişmelere yer veren bilimsel bir dergi olma özelliğini taşımaktadır. Dergide çeşitli bilim dallarının tanıtımına yönelik yazılara da yer verilmiştir" (Yapar Gönenc, 2011: 64). Aynı dönemde çıkarılan *Takvim-i Ticaret*, *Ayine-i Vatan*, *Tuhfetü'l Tıb*, *Cüzdan*, *Ceride-i Askeriye* adlı dergiler Türk basın hayatına farklı bir zenginlik katmıştır. Bu dönemde Mustafa Refik tarafından 1862 yılında çıkarılan *Mirat* adlı dergi ilk resimli Türk dergisi olma yönüyle dikkat çekicidir.

Türk dergiciliği ilk ortaya çıktığı dönemden itibaren toplumun farklı kesimlerine hitap edecek şekilde gelişmeye başlamıştır. Hedef kitlesi çocuklar olan ilk dergi örneği 1869 yılında yayımlanan *Mümeyyiz* adlı dergidir. Dergi toplam 49 sayı yayınlanmıştır ve *Mümeyyiz* gazetesinin çocuklar için haftalık eki niteliğindedir (Şahbaz vd. 2007: 251). Benzer şekilde *Sadakat ve Tercüman-ı Hakikat* gibi gazeteler de çocuklar için aynı ismi taşıyan dergiler çıkarmışlardır. Teodor Kasap'ın 1869 yılında yayınlamaya başladığı *Diyojen* dergisi ise mizahi dergi türünün ilk örnekleri arasındadır. Okuyucuyu bilgilendirmekten çok eğlendirmeyi amaçlayan dergi Türk mizah dergiciliğinin öncü dergileri arasında yer almıştır. Dergi

kendisinden sonra yayınlanan *Kalem* (1908), *Davul* (1908), *Âlem* (1909) ve *Cem* (1910) gibi birçok mizahi derginin ilham kaynağı olmuştur.

Türk dergiciliği Osmanlı Devleti'nin dağılma sürecinde özellikle II. Abdülhamit'in istibdat yıllarında durağanlaşmıştır. Söz konusu dergiler arasında özellikle *Servet-i Fünun* dergisinin ayrı bir önemi vardır. Dergi, Dimitris Nikolaidis'in yayınladığı *Servet*'in ilave eki olarak 1891-1944 yılları arasında Ahmed İhsan Tokgöz tarafından neşredilmiştir. Derginin en önemli özelliği Edebiyat-ı Cedide, Fecr-i Ati ve Yedi Meşaleciler gibi edebî toplulukların yayın organı olmasıdır. Modernist ve Batılı anlamda bir yayın politikası güden dergi gerek baskı tekniği gerekse muhteva ve mizanpaj bakımından Türk basın tarihinde farklı bir yere sahiptir. Dergi, edebî gruplaşmaların ve tartışmaların yaşandığı bir dönemde yazar, şair ve eleştirmenlerin ilgi odağı olmuştur. II. Abdülhamit döneminin bir diğer popüler dergisi *Ma'lûmât*'tir. İlmî, fennî ve edebî konularda 1895-1903 yılları arasında yayınlanan dergi *Servet-i Fünun*'un aksine gelenekçi muhafazakâr yayın çizgisinde hareket eder. Ebuzziya Tevfik tarafından çıkarılan *Mecmua-i Ebuzziya* bu dönemde adı anılması gereken önemli dergiler arasındadır. Dergi "ilk ciddi edebiyat dergisi olarak bilinmektedir" (Demir, 2016: 81). Mizancı Murad tarafından çıkarılan *Mizan* ve Menemenlizade Tahir tarafından çıkarılan *Asar* dışında *Dağarcık*, *Hazine-i Evrak*, *Mirat-ı Âlem*, *Afak*, *Mecmua-ı Asar*, *Gayret*, *Berk*, *Manzara*, *Nilüfer*, *Eftal*, *Kırk Anbar*, *Keçkül*, *Muharrir*, *Derme-Çatma*, *Mektep*, *Meşveret*, *Mecmua-ı Edebiye*, *Çocuk Bahçesi*, *Hafta*, *Rehber-i Fünun* ve *Mütalaa*, *Musavver Fen* ve *Edeb* dönemin diğer dergileri arasındadır. Türk dergiciliği asıl olarak II. Meşrutiyet'in özgürlük ortamında gelişmiştir.¹ Bu dönemde sosyal, siyasal ve fen bilimleri alanında yayınlanan altı yüze yakın dergi Türk basın tarihine önemli canlılık kazandırmıştır.

II. Meşrutiyet sonrası çıkan dergiler arasında hikâye ve şiire en fazla ağırlık veren dergi *Aşyan*'dir. Dergide dönemin önemli şair ve yazarlarına ait çok sayıda edebi metin bulunmaktadır. Dönemin sanat ve edebiyat çevresinde ilgi gören bir diğer dergi örneği *Şehbal*'dir. *Şehbal*, edebî ve fikrî cephesi yüksek olan bir kültür sanat dergisidir. 1908-1914 yılları arasında 100 sayı yayınlanan dergide yerli şiir, hikâye, tiyatro metinleriyle birlikte Doğu ve Batı edebiyatlarına ait edebî metin tercümeleleri bulunmaktadır. 1911-1913 yılları arasında 116 sayı yayınlanan *Rûbab* da *Şehbal*'le aynı yayın çizgisinde hareket eden önemli bir kültür sanat dergisidir. Dergide Ahmet Haşim, Yakup

¹ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bk. (Girgin, 2001; Topuz, 2003; Yapar Gönenç, 2007; Demir, 2016).

Kadri Karaosmanoğlu, Hüseyin Rahmi Gürpınar ve Halit Fahri Ozansoy gibi dönemin seçkin yazar ve şairlerine ait edebî metinler bulunmaktadır. Dönemin bir diğer kültür sanat dergisi *Büyük Mecmua* ise *Şehbal* ve *Rübab*'a göre daha kapsamlıdır. Zekeriya Sertel tarafından yayımlanan dergide “Türkçülük düşüncesi eleştirisi, kadınlar, tarih, fen, iktisat, edebiyat gibi konularda birçok yazı yayımlanmış ve dergi milli kurtuluş hareketini desteklemiştir” (Demir, 2016: 91). Bu dönemde Faik Sabri Duran ile Ubeydullah Esat tarafından 1908-1914 yılları arasında yayınlanan *Resimli Kitap* dergisi magazin türü dergilerin bir öncüsü olarak kabul edilmektedir (Yapar Gönenç, 2011: 66).

Türk dergiciliğinin gelişmesinde fikir akımlarının da önemli etkisi olmuştur. Özellikle dönemin sosyokültürel yapısına uygun olarak İslamcılığı savunan dergilerin sayısında artış olmuştur. *Beyan-ül Hak*, *Sırat-ı Müstakim*, *Ceride-i Sofiye*, *Sebilü'r-Reşad Sada-yı Hak*, *İslam Mecmuası*, *Ceride-i İlmiye*, *Mahfil* bu dergiler arasındadır. Bu dönemde İslamcılığı savunan dergilerin karşısında Batılaşmayı savunan *Ulum-ı İktisadiye*, *İçtimaiye Mecmuası* ve *İctihat* dergileri dikkat çekmektedir. Dönemin Türkçülük fikrini savunan yayın organları ise *Türk Yurdu* ve *Genç Kalemler* dergileridir. Sosyalist yayın çizgisinde çıkan *İştirak*, *Halka Doğru*, *Aydınlık*, *İnsaniyet*, *İdrak* ve *Beşeriyet* dergilerinde siyasi, edebî, felsefi, iktisadî sorunlar ve işçi hareketleri gibi konularda makaleler yayınlanmıştır.

Türk dergiciliği 20. yüzyılın başlarında asıl mesleği gazetecilik olan yazarların sayesinde çok daha profesyonel ilerlemeye başlar. Gazeteci yazar Sedat Simavi bu alanda önemli bir şahsiyettir. Simavi, 1916-1922 yılları arasında çıkardığı *Hande*, *İnci*, *Hanım*, *Yeni İnci*, *Hacıyatmaz* adlı dergilerle Türk basın hayatına önemli katkılarda bulunmuştur. Gazetecilerin dışında şair ve yazarların da dergi faaliyetlerini desteklemeleri Türk basın hayatına ciddi anlamda katkı sağlamıştır. 1921 yılında *Dergâh* dergisini çıkaran Yahya Kemal ve Ahmet Haşim, 1922 yılında *Akbaba* adlı dergiyi çıkaran Yusuf Ziya Ortaç ve Orhan Seyfi Orhon söz konusu şair ve yazarlar arasındadır. Sanat ve kültür ağırlıklı bir dergi olan *Dergâh* halen yayın faaliyetlerine devam etmektedir. Cumhuriyet'in ilk yıllarından itibaren uygulanan kültür politikası Türk dergiciliğini çok farklı alanlara taşımıştır. Söz konusu dönemden itibaren Cumhuriyet ilkelerini önceleyen siyasi, edebî, mizahi ve içtimai türde çok sayıda dergi yayınlanmıştır. Bilim ve teknolojideki gelişmelere bağlı olarak bu dönemden itibaren dergi çeşitliliğinin arttığı açıkça görülmektedir. Yusuf Ziya Ortaç ve Orhan Seyfi Orhon'un 1922 yılında çıkardıkları *Akbaba*, Zekeriya Sertel'in 1924 yılında çıkardığı *Resimli Ay*, Orhan Seyfi Or-

hon'un 1927 yılında çıkardığı *Güneş*, Yusuf Ziya Ortaç'ın 1928 yılında çıkardığı *Meşale*; Kadrocular olarak bilinen Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Şevket Süreyya Aydemir, Vedat Nedim Tör, Burhan Asaf Belge ve İsmail Hüsrev Tökin'in 1932 yılında çıkardıkları *Kadro* dergisi, 1932 yılında Yaşar Nabi Nayır ve Nihat Sırrı Örik tarafından çıkarılan *Varlık*, 1933 yılında Hüseyin Cahit Yalçın tarafından çıkarılan *Fikir Hareketleri*, yine aynı tarihte Halkevlerinin yayını olarak çıkarılan ve adı Mustafa Kemal Atatürk tarafından konulan *Ülkü*, 1934 yılında İsmail Hakkı Baltacıoğlu tarafından çıkarılan *Yeni Adam*, 1939 yılında milliyetçi muhafazakâr yayın çizgisinde Nurettin Topçu tarafından çıkarılan *Hareket*, 1941 yılında Behice Boran tarafından çıkarılan kültür sanat dergisi *Yurt ve Dünya*, 1943 yılında Necip Fazıl Kısakürek'in ismiyle özdeşleşen *Büyük Doğu*, 1946 yılında Mithat Cemal Kuntay tarafından çıkarılan *Millet*, yine aynı tarihte toplumcu gerçekçi yazarlar Sabahattin Ali, Aziz Nesin ve Rifat Ilgaz tarafından çıkarılan *Marko Paşa* tek partili dönemde yayın faaliyetine başlayıp adından uzun yıllar söz ettiren dergiler arasındadır. Türkiye'de dergi faaliyetleri özellikle 1946 yılında çok partili hayata geçiş süreciyle birlikte yeni bir ivme kazanmıştır. Özellikle milliyetçi, dinî ve mizahi dergilerin arttığı bu dönemin tanınan dergileri şunlardır: *Hisar*, *Resimli Hayat*, *Radyo Haftası*, *Radyo Dünyası*, *Radyo Magazin*, *Forum*, *Akis*, *Devir*, *Kim*, *Forum*. 27 Mayıs 1960 askeri darbesinden sonra Türk dergiciliğinin yayın politikasında radikal bir dönüşüm yaşanmıştır. Askeri vesayet altındaki dergi politikası 12 Mart 1971 muhtırasına kadar devam etmiştir. "Bu dönemde apolitikleşmenin de etkisiyle Türkiye'nin bir tüketici toplum olma özelliği kazanması ile birlikte tüketici dergileri olarak nitelendirdiğimiz dergiler yayınlamıştır" (Yapar Gönenç, 2011: 74). Yayılandıktan kısa bir süre sonra okur kitlesi beş yüz bini aşan mizahi *Gırgır* bu dönemin popüler kültürünü yansıtan önemli bir dergi örneğidir. Aynı dönemde yayın hayatına başlayan *Nokta* dergisi siyasi ve ideolojik söylemleriyle varlığını 2016 yılına kadar devam ettirmiştir.

Türk dergiciliği basın teknolojisinin güçlendiği 1980'lerde hem içerik hem de tasarım yönüyle güçlenmiştir. Bu dönemde yayımlanan dergilerin hemen hemen hepsinde renkli kuşe kâğıtları kullanılmaya başlanmış, dergilerin içeriğine göre özel kapak tasarımları yapılmıştır. Dönemin dergilerine bakıldığında içerik kadar görselliğe de büyük önem verildiği görülmektedir. 1980'li yıllardan günümüze kadar gelen süreçte çok sayıda haftalık, aylık ve yıllık periyotlarla yayınlanan dergi örneği bulunmaktadır. Akademik çalışmalarda başlı başına bir araştırma konusu olan der-

giler türlerine göre şu şekilde kategorize edilebilir: tüketici dergileri, haber dergileri, kadın dergileri, magazin dergileri, çocuk dergileri, spor dergileri, edebiyat dergileri, kültür ve sanat dergileri, bilişim ve teknoloji dergileri, yönetim-ekonomi ve pazarlama dergileri, kurum dergileri, sektör içerikli dergiler, akademik dergiler. Sayıları binleri bulan bu tür dergilerin isim ve içerik tespitleri bu çalışmanın sınırlılığını aşmaktadır. Söz konusu dergilerin büyük bir kısmı günümüzün elektronik imkânlarıyla internet ortamında yayınlanmaktadır. Literatürde elektronik dergi olarak tanınan internet erişimli dergiler ülkemizde özellikle 2010'dan sonra hızla gelişme göstermiştir. Maliyet ve erişilebilirlik açısından oldukça büyük avantajları olan elektronik dergiciliği çoklu ortam, tarama ve arşivleme gibi özelliklerinden dolayı basılı dergiciliğe tercih edilmektedir.

2. Türk Dergiciliğinde *Kaynaklar* Dergisinin Yeri ve Önemi

Kaynaklar dergisi 1983-1988 yılları arasında altı sayı yayınlanmış ulusal akademik bir dergidir. Kültür, sanat, tarih ve edebiyat temalı yazıların yayınlandığı derginin ilk sayısı 1983 Güz; ikinci sayısı 1984 Kış; üçüncü sayısı 1984 Bahar; dördüncü sayısı 1985 Güz; beşinci sayısı 1987 Kış; altıncı sayısı ise 1988 Kış döneminde yayınlanmıştır. Şekerbank Genel Müdürlüğü'nün katkılarıyla yayınlanan derginin başyazarı Mehmet Kaplan'dır. Derginin dış kapak tasarımında Türk mimari yapısına uygun fotoğraflar ve dergide yazısı çıkan yazarların adları bulunmaktadır. *Kaynaklar* adıyla yayınlanan dergi Türk kültürünün temel kaynaklarına yönelmesi yönüyle isimden içeriğe gönderme yapmaktadır. Dergi, Mehmet Kaplan'ın 23 Ocak 1986 yılında vefat etmesinden dolayı yayın hayatına bir yıl ara vermiştir. Kaplan'ın akademisyen öğrencileri tarafından 1987 yılında tekrar çıkarılmaya başlayan dergi yayın hayatını ancak bir yıl daha devam ettirebilmiştir.

Munis Faik Ozansoy, *Hisar* dergisinde yayınladığı “Yeni Yılın Eşiğinde” başlıklı makalesinde dergileri insana benzetir: “Dergiler de insan gibidir. Doğarlar, büyürler, elverişli bir ortam bulurlarsa gelişirler, olgunlaşırlar, yaşlanırlar; bir aile çevresi, mizaçlarına göre dost ve düşman edinirler. İçlerinde vakitsiz hatta ölü doğanlar, genç ölenler, uzun yaşayanlar var; ama ölümsüz olanlar yoktur” der (1967: 3). Yayın sürecine bakıldığında *Kaynaklar* dergisi Ozansoy'un da belirttiği gibi genç yaşta ölen bir insana benzer. Fakat Ozansoy'un tespitinden farklı olarak dergilerin dil ürünü olması yönüyle ölümsüz oldukları söylenebilir. Çünkü dil kültürel kaynakları nesilden nesile aktarır. Dergi kısa süreli yayın hayatına rağmen sosyal hafızada iz bırakmış; üstlendiği misyonla Türk kültür tarihine katkı sağlamıştır. Bu misyon “Başlarken” başlıklı yazıda açıkça

ifade edilir: “Türk milletinin övüneceği anlamlı bir geçmişi ve geleceği teminat altına alacak güçlü bir potansiyeli vardır. Geçmiş olmayanın geleceği de olmayacaktır.” (Amanvermez, 1983: 2). Burada “kültürel kaynaklar”dan kastedilen şey sadece dil ve edebiyat değil, musiki, resim, mimari gibi estetik sanatların tamamıdır. “Bunun sebebi onların bize bakmayı, sevmeyi ve düşünmeyi öğretmesidir. Yahya Kemal’in Süleymaniye’de Bayram Sabahı şiirini okuyan o şiirin ihtişamlı aydınlığında tarihi, milleti, dini ve mimariyi de görür.” (Kaplan, 1983: 4). *Kaynaklar* dergisi, Türk milletinin asırlar boyu ürettiği kültürel değerleri tanıtmak ve sevdirmek için yayın hayatına başlamıştır. Derginin başyazarı Mehmet Kaplan, derginin ilk sayısında çıkan “Türk Kültürünün Kaynakları” başlıklı yazısında derginin temel amaçları hakkında açıklamalarda bulunur:

Türkiye’de kültür ve sanat eserleri üzerine araştırma yapan yüzlerce uzman bulunmaktadır. Fakat geniş kitleler onları tanımıyor. Bu derginin başlıca vazifelerinden biri onların araştırmalarını geniş kitlelere tanıtmaktır. Bu dergi yapılan çalışmalarını minyatürleri ve resimleriyle gözle görünür hale getirmeyi amaçlamaktadır. Dergi ilmi araştırma ile o ilmi araştırmada bahis konusu olan eserin resmini gravür veya minyatürünü okuyucunun anlayabileceği ve zevk alacağı şekle sokacaktır (Kaplan, 1983: 4).

2.1. Kaynaklar Dergisinin Yazar Kadrosu

Kaynaklar dergisinin ağırlıklı yazar kadrosu Mehmet Kaplan, Abdullah Uçman, İnci Enginün, Zeynep Kerman, İsmail Parlatır, Mustafa İsen, Bayram Kodaman, Bilge Ercilasun, Saim Sakaoğlu ve Bilge Seyidoğlu gibi akademisyenlerden oluşmaktadır. Akademik kültür sanat dergisinde Mustafa Kutlu, Tark Buğra, Şevket Rado, Sevinç Çokum ve Turan Oflazoğlu gibi Türk edebiyatının seçkin yazarları da yer almıştır. Makale, eleştiri, söyleşi, deneme, öykü ve şiir gibi farklı türde yazıların yayımlandığı derginin yazar kadrosu alfabetik olarak şöyledir: Abdullah Uçman, Ahmet Tabakoğlu, Ali Alparlan, Arslan Terzioğlu, Âmil Çelebioğlu, Bayram Kodaman, Baran Germinli, Bilge Ercilasun, Bilge Seyidoğlu, Cem Karaer, Coşkun Alptekin, Ender Gürol, Enver Koray, Fulya Bodur, Gonca Samuk, Gönül Cantay, Günay Kut, Hakkı Dursun Yıldız, Hamza Gündoğdu, İ. Aydın Yüksel, İhsan Aslan, İnci Enginün, İsmail E. Erunsal, İsmail Parlatır, Keriman Tüzün, M. Çetin Varlık, M. Orhan Okay, M. Zeki Kuşoğlu, Mehmet Kaplan, Mehmet Önder, Mehmet Turgut, Muharrem Ergin, Mustafa İsen, Mustafa Kutlu, Mübahat S. Kütükoğlu, Müjgân Cunbur, Necat Birinci, Nejat Diyarbakirli, Nihat Aktaç, Nihat Bayşu, Nil Sarı (Akdeniz), Nüket Esen, Oktay Aslanapa, Orhan Oğuz, Orhan Söylemez, Orhan Şaik Gök-

yay, Özdemir Hanoğlu, Rengin D. Bütün, Sabahattin Küçük, Saim Sakaoğlu, Selçuk Ünlü, Sema Uğurcan, Semavi Eyice, Sevinç Çokum, Süheyl Ünver, Şaban Karataş, Şevket Rado, Tarık Buğra, Turan Oflazoğlu, Yalçın Tura, Yavuz Akpınar, Zeynep Kerem.

Kaynaklar dergisi ilginçtir ki güçlü yazar kadrosuna ve üstlendiği misyona rağmen yayın faaliyetine uzun süre devam edememiştir. Derginin önemli yazarları arasında bulunan Mehmet Önder'in ifadesine göre derginin kısa sürede kapanmasının en önemli nedeni basın, yayın ve haberleşme teknolojisinde yaşanan sorunlar olmuştur. Mehmet Kaplan'ın yazarlardan talep ettiği yazılar zamanında eline ulaşmamaktadır. Ayrıca basım için matbaaya verilen dergiler ekonomik ve teknik imkânsızlıkta aylarca bekletilmektedir (Önder, 1987: 4). Bu yüzden *Kaynaklar*'ın ikinci ve üçüncü sayıları 1984 yılında, dördüncü sayısı ise 1985 yılında basılmıştır. Mehmet Önder'in naklettiği olaylar *Kaynaklar* dergisinin hangi ekonomik ve sosyolojik şartlarda yayınlandığını açıkça ortaya koymaktadır. Türkiye'de okur kitlesinin az olduğu ve kültürel faaliyetlere yeterli ölçüde destek verilmediği bir dönemde yayınlanan derginin uzun süreli birçok kültür sanat dergisinden daha nitelikli olduğu söylenebilir.

2.2. *Kaynaklar* Dergisinin İçerik Analizi

Kaynaklar dergisinin dış kapağı siyah renkte Türk mimarisine özgü fotoğraflarla tasarlanmıştır. Derginin iç sayfasında dergi sahibine, yazı işleri müdürüne, basımevine, derginin abonelik bedeline, dergide çıkan yazılara ve yazarlara ait bilgiler yer almaktadır. Şekerbank'ın katkılarıyla Ülke Basım ve Yayın Limited Şirketi tarafından Emek Matbaasında basılan derginin sahibi Şekerbank Genel Müdürü Yalçın Amanvermez, yazı işleri müdürü Ahmet Gök'tür. Dört sayılı abonelik bedeliyle yayınlanan derginin mizanpajında Şevket Rado, Enver Karakoç ve Samim Şişmanoğlu görev almıştır.

2.2.1. Birinci Sayı

Derginin ilk sayısı Şekerbank Genel Müdürü Yalçın Amanvermez'in "Başlarken" başlıklı yazısıyla yayınlanmıştır. Yazıda derginin hedeflediği amaçlar belirtilerek dergide emeği geçen kişilere teşekkür edilmektedir. Derginin genel yayın yönetmeni Mehmet Kaplan, "Türk Kültürünün Kaynakları" başlıklı yazısında kültür kavramını açıklayarak kültürel değerlerin millet hayatındaki önemine değinmektedir. Turan Oflazoğlu, manzum tiyatrosu "Anıtkabir"de Türk ulusunun kahramanlıklarını büyük Türk liderlerinin şahsında idealize eder. Yazar, ünlü Türk liderleri Bilge Kağan, Alpaslan, Osman Gazi, Fatih Sultan Mehmet, Yavuz Sultan Selim, Kanuni Sultan Süleyman ve

Atatürk üzerine kurguladığı tiyatrosunda özellikle Türklük bilincine vurgu yapar. Mehmet Kaplan, derginin aynı sayısında çıkan “Tarihîlik ve Millîlik” başlıklı ikinci yazısında medeniyet, kültür ve tarih kavramlarını karşılaştırır. Türk sanat tarihçisi Nejat Diyarbakırlı’nın “Türk Tarihini Abidelerle Canlandırma Fikri ve Burdur Abideleri” başlıklı yazısında Göktürkler döneminden günümüze kadar geçen süreçte tarihi abideler üzerinde durulmaktadır. Nejat Diyarbakırlı, yazısında 1972-1973 yılları arasında Burdur valiliği yapan Ömer Naci Bozkurt’un şehirde gerçekleştirdiği Kültür Parkı projesini değerlendirmektedir. Projede bizzat görev alan Diyarbakırlı, bilgi, birikim ve tecrübesine dayanarak abidelerin toplum hayatındaki önemini açıklamaktadır. Dergide kültür sanat temalı bir başka yazı, edebiyat araştırmacısı Yavuz Akpınar’a aittir. Akpınar “Altın Elbiseli Adam” başlıklı yazısında Orta Asya topraklarında yapılan arkeolojik kazılardan elde edilen tarihî eserleri tanıtmaktadır. *Kaynaklar* dergisi üstlendiği misyona uygun olarak Türk kültürüne ait tarihi eserleri okura tanıtır. Mehmet Önder’in “Konya’da Bir Selçuklu Şaheseri Karatay Medresesi”, Semavi Eyice’nin “Hadersdorf’da Türk Taşları” ve Oktay Aslanapa’nın “Osmanlı Minyatürleri” başlıklı yazılarında Türk mimarisinin seçkin örnekleri okura tanıtılır. Tanıtımı yapılan tarihi medreselerin, kitabelerin ve mezarlıkların fotoğraflandırıldığı yazılarda sanat tarihçilerinin yararlanabileceği önemli bilgiler bulunmaktadır. Şevket Rado, “Hat Sanatı Bir Resim Sanatıdır” başlıklı denemesinde hat sanatını bin yıllık mazisi olan büyüklü bir sanat olarak değerlendirir. Hat sanatını yazı temelli bir resim sanatı olarak gören yazar, denemesinde hattat Mustafa Halim, İsmail Hakkı ve Hafız Osman gibi Türk hat sanatının önemli şahsiyetlerinin eserlerini tanıtır. Derginin bu sayısında Türk hat sanatının en önemli şahsiyetlerinden biri olan Hattat Hamid için ayrı bir başlık açılmıştır. Sanat tarihçisi Ali Alparslan’ın kaleminden çıkan yazıda Hattat Hamid’in hayatı, eserleri ve yetiştirdiği talebeler hakkında bilgi verilmektedir.

Kaynaklar dergisinin en önemli amaçlarından biri de Türk edebiyatının önemli şair ve yazarlarını toplumsal hafızada canlı tutmaktır. Saim Sakaoğlu’nun “Yaşayan Son Meddah Behçet Mahir ile Sohbet”; İnci Enginün’ün “Ölümünün 50. Yılında Ahmet Haşim”, yine Zeynep Kerman’ın “Ahmet Haşim’in Nesirlerinde Hayvanlar” başlıklı yazıları bu amaçla kaleme alınmıştır. Türk edebiyatının seçkin şair ve yazarları arasında bulunan Orhan Şaik Gökay’ın “Eski, Yeni ve Ötesi” başlıklı denemesi dergide bu amaçla yayınlanan yazı örneklerinden biridir. Denemesinde Süleymaniye Kütüphanesi Müdürü Muammer Ülker’den dinlediği hatıraları nakleden Gökay, okura öz Türkçeye ve kültürel faaliyetlere sahip çıkması noktasında tavsiyelerde bulunur. Sel-

çuk Ünlü'nün "İstanbul İntibaları" başlıklı makalesinde 1895 yılında *Familye-jour* dergisinde yayınlanan "Skizzen aus Konstantinopel" başlıklı gezi yazısı değerlendirilmektedir. Alman Bernardine Schulze Smidt'in İstanbul gezisi sonrası kaleme aldığı yazıda dönemin sosyokültürel özelliklerine ve mimari yapısına ışık tutan bilgiler bulunmaktadır. Derginin bu sayısında Türk edebiyatının usta şairi Ahmet Haşim'e özel bir bölüm ayrılmıştır. İnci Enginün ve Zeynep Kerman'ın Ahmet Haşim'le ilgili birer makalesinin bulunduğu dergide Ahmet Haşim'in "Vatan" adlı denemesine de yer verilmiştir. Akademik yazıların yanında sayfalarında hikâye edici metinlere de yer veren derginin bu sayısında Mustafa Kutlu'nun "Gün Işığı Nereye" adlı hikâyesine yer verilmiştir. Derginin bu ilk sayısında genel yayın yönetmeni Mehmet Kaplan'ın tıp doktoru ve sanat tarihçisi Süheyl Ünver'le yaptığı röportaja da yer verilmiştir. *Kaynaklar* dergisinin ilk sayısı Şaban Karataş'ın "Profesör Doktor Erol Güngör'ün Ardından" başlıklı yazısıyla sonlanmıştır. Erol Güngör'ün vefatı dolayısıyla kaleme alınan yazıda Güngör'ün Türk kültür tarihine sağladığı katkılar anlatılmaktadır.

2.2.2. İkinci Sayı

Derginin ilk sayfaları başyazar Mehmet Kaplan'ın iki yazısına ayrılmıştır. Kaplan, "Tarih ve Kültür" başlıklı ilk yazısında derginin üstlendiği misyona uygun olarak Türk kültür tarihinin zenginliklerinden söz etmektedir. Mehmet Kaplan "Elazığ İntibaları" başlıklı ikinci yazısında ise konferans vermek için gittiği Elazığ'ı anlatır. Fırat Üniversitesinde öğrencilerin, hocaların ve halkın ilgisinden memnun kalan Mehmet Kaplan, yazısında şehrin mimari yapısıyla ilgili eleştirilerde bulunur. Bayram Kodaman'a ait "Şark Meselesi, Emperyalizm ve Ermeniler" başlıklı makalede Avrupalı ve Ermeni tarihçilerin Türk toplumuyla ilgili oluşturmak istedikleri yanlış algı eleştirilmektedir. Makalede Avrupalıların ve Rusların Anadolu toprakları üzerindeki bütün gizli emelleri ortaya çıkarılmaktadır. Edebî türler içerisinde tiyatroya özel bir yer ayıran *Kaynaklar*'ın bu sayısında oyun yazarı Turan Oflazoğlu'nun "Şenlik" adlı tiyatrosu yer almaktadır. İsimsiz bir padişah, sadrazam, musahip ve korodan oluşan tiyatrodan herkesin özgürce yaşadığı savaşızsız bir topluma özlem duyulmaktadır. "Beyazid Meydanı" başlıklı yazıda dönemin İstanbul hayatına ve yazının sahibi Tarık Buğra'nın gençlik hatıralarına dair ilginç bilgiler de yer almaktadır. Deneme yazarı Şevket Rado, "Eski Resimler"de teknolojiyle birlikte değişen fotoğraf kültürünü sohbet havası içinde değerlendirmektedir. Ahmet Tabakoğlu, "Türk Çalışma Hayatında Fütüvvet ve Ahilik Geleneği" başlıklı yazısında kapitalizm karşısında kendisini yenileyemeyen Osmanlı esnaf teşkilatını eleştirir. Gönül Cantay Güreşsever, Anadolu'da 12. yüzyıl-

dan beri var olan hastane kültürünü ve mimarisini “Süleymaniye Tıp Medresesi ve Şifahanesi” başlıklı yazısında değerlendirmektedir. İstanbul dışındaki tarihî eserleri okurlarla buluşturan *Kaynaklar* dergisinin bu sayısında Niksar hükümet konağı yakınlarında bulunan tarihî bir çeşme tanıtılmaktadır. Gündoğdu Hamza’ya ait “Niksar’da Pek Bilinmeyen Bir Çeşme ve Üzerindeki Kabartmalar” başlıklı yazıda Niksar Çeşmesi’nin mimari ve tarihî özellikleri hakkında bilgi verilmektedir. Derginin bu sayısında İnci Enginün’ün kütüphanecisi Müjgân Cunbur’la yaptığı bir röportaj yer almaktadır. “Milli Kütüphane Yeni Binasında Hizmete Girerken” başlıklı röportaj yazının başlığından da anlaşılacağı gibi yeni faaliyete giren millî kütüphaneye ilgilidir. Mehmet Kaplan, aynı dergide yayınlanan “Çamlıca Tepesi ve Çelik Gülersoy” başlıklı üçüncü makalesinde Çelik Gülersoy’un *Çamlıca’dan Bakış* adlı eserini tahlil etmektedir. Kaplan, makalesinde hukukçu ve turizmcilikle tanınan Gülersoy’u Türk okuruna farklı yönleriyle tanıtmaktadır. Çamlıca’nın adının anıldığı yerde doğal olarak Boğaziçi’nin adı da anılır. “Çamlıca Tepesi ve Çelik Gülersoy” başlıklı yazının hemen ardında “Ruşen Eşref’in Yazılarında Boğaziçi” başlıklı yazının yer alması tesadüfi değildir. Yazıda Boğaziçi manzaralarının dışında Boğaziçi etrafında şekillenen sosyal ve kültürel hayata yer verilmektedir. Akademisyen Zeynep Kerman, derginin bu sayısında İstanbul Üniversitesi öğretim üyesi İnci Enginün’ün akademik makalelerini içeren “Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları” adlı kitabını tanıtmaktadır. Mehmet Kaplan, derginin bu sayısında hocası Ahmet Hamdi Tanpınar’a özel bir bölüm ayırmıştır. Tanpınar’ın Yahya Kemal’le ilgili hatıralarına yer verilen bu bölüm fotoğraflarla desteklenerek “Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Hatıraları” başlığı altında yayınlanmıştır. *Kaynaklar* dergisi Türk edebiyatının gizli saklı kalmış kültürel zenginliklerini gün yüzüne çıkarmayı önemli bir vazife olarak görür. Bu amaçla Cenab Şehabeddin’in daha önce hiçbir yerde yayınlanmayan “Mescid-i Harap” şiirine sayfalarında yer vermiştir. Şiir, araştırmacının adı belirtilmeden “Cenab Şehabeddin’in Yayınlanmamış Bir Şiiri” başlığı altında yorum yapılmadan tanıtılmıştır. Edebiyat araştırmacısı İsmail E. Erunsal, “Sadreddinzade Telhisi Mustafa Efendi ve Ceridesi” başlığını taşıyan yazısında 18. yüzyılda yaşamış Mustafa Efendi’nin 1711-1736 yılları arasında tuttuğu günlükleri tanıtmaktadır. Derginin bir diğer edebiyat araştırmacısı Abdullah Uçman, “Bir Osmanlı Elçisi Gözüyle XVIII. Yüzyılda Avrupa” başlıklı yazısında III. Selim zamanında Avusturya elçiliğine atanan Ratif Efendi’nin tuttuğu hatıra notlarını okurlarıyla paylaşır. Ratif Efendi’nin elçilik görevindeyken tuttuğu notlar dönemin sosyal yaşantısına ışık tutmaktadır. İlginçtir ki Tuhfe adlı kitabıyla III. Selim’e reform önerilerinde bulu-

nan Ratif Efendi ülkesine döndükten kısa bir süre sonra idam edilmiştir. Mustafa İsen'in "Yugoslavya'da Türkoloji Çalışmaları" başlığını taşıyan yazısında Belgrad'da 1926 yılında açılan oryantalistik bölümünün Türkoloji alanındaki çalışmaları değerlendirilmektedir. Derginin ikinci sayısı Sema Uğurcan'ın "Büyük Bir Doktor ve İcra Adamı: Cemil Topuzlu" başlığını taşıyan biyografi yazısıyla sona ermiştir.

2.2.3. Üçüncü Sayı

Derginin üçüncü sayısının ilk sayfaları "Devlet ve Medeniyet" başlıklı yazısıyla Mehmet Kaplan'a ayrılmıştır. Kaplan, makalesinde Türk toplumunun göçebe çadır hayatından modern şehir hayatına geçerek nasıl büyük bir medeniyet kurduğunu anlatmaktadır. Derginin ikinci makalesi "1850- 1900 Seneleri Arasında Almanya'da Yayınlanmakta Olan Türkiye Tasvirleri" başlığıyla mütercim akademisyen Selçuk Ünlü'ye aittir. Makalede Alman basınında 19. yüzyıl sonlarında Osmanlı Devleti hakkında çıkan yazılar tanıtılmaktadır. Hakkı Dursun Yıldız'ın "Anadolu'nun Türkleşmesi" başlıklı yazısında yüzyıllarca Bizanslıların hâkimiyeti altında kalan Anadolu topraklarının Türkleşme macerası anlatılır. Makalede tarihî olaylardan yola çıkarak Anadolu Türklüğünün dokuz asırdan beri varlığını nasıl devam ettirdiğine dikkat çekilmektedir. Derginin ilk sayısında Karatay medresesini tanıtan Mehmet Önder bu sayıda halk arasında İnce Minare adıyla anılan Darü'l-Hadis'i tanıtmaktadır. Makale "Konya'da Bir Selçuklu Şaheseri Daha: İnce Minare Darü'l-Hadis'i" başlığıyla yayınlanmıştır. Türk kültürü ve sanatı hakkında Batılı yazarların akademik çalışmalarını önemseyen *Kaynaklar* dergisi bu sayısında Reinhold Schiffer'in "Oriental Panorama: British Travellers in 19th Century Turkey" adlı eserinden bir bölüm yayınlamıştır. Baray Germenli'nin çevirisiyle yayınlanan "Estetik Obje Olarak İstanbul" başlıklı yazıda İstanbul'un kültürel, sanatsal ve doğal zenginlikleri Avrupalı seyyahların gözüyle anlatılır. Turan Oflazoğlu'nun derginin bu sayısında yayınlanan şiiri "Dersaadet" başlığını taşır. Manzum şiirinde eşine "gözüm, canım, sultanım, efendim" gibi romantik ifadelerle hitap eden Oflazoğlu, milliyetçi duygularla Anadolu'yu ve Avrupa'yı bütün ihtişamıyla kuşatan bir ordunun hayalini kurar. Derginin bir diğer akademisyen yazarı Âmil Çelebioğlu, Fatih Sultan Mehmet'in padişahlığının gölgesinde kalan şairlik yönünü anlatır. Makalede "Avni" mahlasıyla şiirler yazan sultanın muhammes, murabba, gazel türünde kaleme aldığı şiirlerine yer verilmiştir. Gonca Samuk'un "Tarihte Uşak Halıları" başlıklı makalesinin konusu mazisi 16. yüzyıla dayanan tarihî Uşak halılarıdır. Makalede kısa bir zaman öncesine kadar Avrupa ülkelerine ihraç edilen halıların bugün sadece müzelerde sergilenmesi eleştirilmektedir. Derginin de-

vam eden bölümünde müzehhib Rukanî Ali Üsküdarî hakkında bilgi verilmektedir. Sanat tarihi uzmanı Fulya Bodur'un imzasıyla yayınlanan yazı "18. Yüzyılın Ünlü Bir Müzehhibi Rukanî Ali Üsküdarî" başlığını taşımaktadır. Millî kültür temalı her türlü çalışmayı önemseyen *Kaynaklar* dergisinin bu sayısında 13. yüzyıla ait bir yemek kitabına yer vermiştir. Melceü't-Tabbâhîn (Aşçıların Sığınağı) adlı yemek kitabı dergide "13. Yüzyıla Ait Bir Yemek Kitabı" başlığıyla yayınlanmıştır. Dergi, bu sayısına sanat tarihçisi Emel Esin'i konuk etmiştir. "Emel Esin ile Mülakat" başlığını taşıyan röportajda Esin'in özgeçmişi ve sanat anlayışı hakkında ayrıntılı bilgelere ulaşıyoruz. Bilge Seyidoğlu, "Erzurum Efsaneleri" adlı makalesinde Erzurum'un tarihî mekânlarında şekillenen efsaneler tanıtılmaktadır. Makalede Habib Baba, Rabia Hatun ve Hasan Basri türbeleriyle ilgili halk inanışlarına yer verilmiştir. Akademisyen yazar İnci Enginün, "Ankara" başlıklı yazısında Millî Mücadele'nin merkezi Ankara'yı Türk siyasetine ve kültür tarihine bakan yönüyle anlatmaktadır. Makalede Yakup Kadri'nin *Ankara* ve Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Beş Şehir* eserlerine atıflar yapılmaktadır. Derginin "Osmanlı Ekonomisinde Narh Uygulaması" başlıklı yazısı makalenin adından da anlaşılacağı gibi ekonomiyle ilgilidir. Ekonomist Ahmet Tabakoğlu'nun kaleme aldığı makalede Osmanlı Devleti'nde malların fiyatlanma usulleri anlatılmaktadır. Kültürel ve sanatsal yayınları olduğu kadar halk sağlığıyla ilgili yayınları da önemseyen *Kaynaklar* dergisi bu sayısında 18. yüzyıl Türk hekimleri arasında bulunan Ali Münşi'nin *Kınakına Risalesi*'ni tanıtılmaktadır. Cerrahpaşa Deontoloji ve Tıp Tarihi Anabilim Dalı yazma kitapları arasında bulunan risale Eczacı Dr. Rengin Bütün tarafından değerlendirilmektedir. Söz konusu makale "Bursalı Hekim Ali Münşi'nin Kınakına Risalesinin Tanıtılması" başlığını taşımaktadır. Makalenin devamındaki yazı "Abdurrahman Şeref Efendi" başlığını taşımaktadır. Biyografik türde kaleme alınan yazıda son dönem Osmanlı siyasetinin önemli figürlerinden biri olan Safranbolulu Abdurrahman Şeref Efendi'nin (1853-1925) hayatı ve eserleri tanıtılmaktadır. Sema Uğurcan, "Hep O Şarkı" başlığını taşıyan yazısında Yakup Kadri'nin aynı adı taşıyan romanını değerlendirmektedir. Derginin üçüncü sayısı Sevinç Çoçuk'un "Denizin Dalgası Saçların" başlıklı öyküsüyle sonlanmıştır.

2.2.4. Dördüncü Sayı

Derginin başyazarı Mehmet Kaplan, "Değişen Türkiye" başlıklı yazısında Türkiye'nin sosyal, siyasal ve ekonomik alanda geçirdiği değişim sürecini anlatmaktadır. Kaplan, bu değişim sürecinde Türk aydınlarının millî kültürü korumaları konusunda duyarlı olmalarını dile getirmektedir. Türk dil bilgisi alanında birçok akademik çalışmaları bulunan Muharrem Ergin, "Türkoloji

Kongreleri” başlıklı makalesinde son dönemlerde ülkemizde artan Türkoloji çalışmalarını ve bu çalışmalara destek veren kurum ve kişileri tanıtmaktadır. Devam eden bölümde “Türkiyat Enstitüsü” başlıklı yazı yer almaktadır. Yazıda Türkiyat Enstitüsünün yayın faaliyetleri ve kurucusu Fuad Köprülü hakkında bilgi verilmektedir. Yazı, Nejat Birinci imzasını taşımaktadır. Derginin sanat tarihi temalı yazısı “Selçuklu Kubâd Âbâd Sarayı Çinileri” başlığını taşımaktadır. Türkiye sınırları dışında ülkemizle ilgili yayınları da önemseyen *Kaynaklar* dergisi bu sayısında Orta Çağ İslâm dünyasının en önemli seyahatnamesinden İbn Battuta’nın (1304-1369) seyahatnamesine yer vermiştir. Hakkı Dursun Yıldız’ın “İbn Battuta Seyahatnamesinde Türkiye” başlıklı yazısında Battuta’nın Beylikler Dönemi’nde Antalya, Alanya, Balıkesir ve İzmir gibi 25 Türk şehrine yaptığı yolculuk anlatılmaktadır. Dördüncü sayının sanatçı konuğu ressam Malik Aksel’dir. Akademisyen yazar Zeynep Kerman, Malik Aksel’le yaptığı röportajı “Malik Aksel’le Sohbet” başlıklı yazısıyla yayınlamıştır. İ. Aydın Yüksel, “Ekrem Hakkı Ayverdi ve Türk Mimarisi” başlıklı yazısında çok yönlü bir şahsiyet olan restoratör, mimar, hat ve antika koleksiyoncusu Ekrem Hakkı Ayverdi’yi tanıtmaktadır. Bilim ve tıp alanında çok sayıda eser yazmış Arslan Terzioğlu, derginin bu sayısına “Adnan Adıvar’ın Türk Tababet ve İlimler Tarihine Hizmetleri” başlıklı bir yazı yayınlamıştır. Biyografi türünde kaleme alınan yazıda Adıvar’ın Türk bilim ve siyasetine olan katkıları anlatılmaktadır. Turan Oflazoğlu’nun “Çağrı” adlı yazısı kısa hacimli bir tiyatro örneğidir. Koroyla desteklenmiş müzikal tiyatro Mevlana, Selahattin ve Çıracak karakterleri üzerine kurgulanmıştır. Bilgilendirici metinler kadar hikâye edici metinlere de sayfalarında yer veren *Kaynaklar* dergisinin bu sayısında Türk edebiyatının seçkin yazarı Tark Buğra’nın “Uzarlara Gitmek” başlıklı öyküsüne yer verilmiştir. Ülkemizdeki siyasi ve ticari faaliyetleri de yakından takip eden *Kaynaklar* dergisi sayfalarının bir bölümünü Mehmet Turgut’un Bursa Sanayi Odasında verdiği konferansa ayırmıştır. 20.05.1985 tarihli konferans “Türk Sanayinin Gelişmesi ve İslam Ülkelerine Açılması” başlığını taşımaktadır. Öğretmen şair Zeki Ömer Defne, kısa hayat hikâyesini derginin bu sayısında okuyucusuyla paylaşmaktadır. Şiir severler Defne’nin “Hayal Hoca”, “Son Tablo”, “Karanfil Koklayan Kadın” ve “Suçsuz Sisypnos” adlı şiirlerini derginin bu sayısında okuma fırsatı bulmaktadır. Türk bestecisi, müzikolog ve aynı zamanda müzik teorisyeni olan Yalçın Tura derginin bu sayısına “Türk Musikisi Formları Eski Formlar” başlıklı makalesiyle önemli katkı sağlamıştır. İnci Enginün, “Kediler ve Köpekler” başlıklı yazısında Türk edebiyatında kedi ve köpek konusunu ele almıştır. Yazar, makalesinde Fuzuli, Namık Kemal, Tefik Fikret, Ahmet Haşim, Halide Edip Adıvar, Reşat

Nuri Güntekin, Nurullah Ataç ve Sait Faik Abasıyanık gibi farklı yazar ve şairlerin eserlerinde kedi ve köpeklere ne şekilde yer verdiklerini açıklamaktadır. Zeynep Kerman, dergide yayınlanan ikinci yazısında “Celal Nuri İleri'nin Atatürk ve Süleyman Nazif'le İlgili İki Mektubu”nu tanıtmaktadır. Süleyman Nazif'in evrakları arasında bulunan 1922 ve 1926 tarihli mektuplar Mustafa Kemal'in başta Celal Nuri olmak üzere Osmanlı aydınlarıyla olan münasebetini göstermesi açısından önemlidir. Akademisyen yazar Abdullah Uçman da derginin bu sayısında edebiyat tarihçilerinin ilgisini çekebilecek bir makale neşretmiştir. Uçman, “Tokadizâde Şekib'in Bir Mektubu” başlıklı yazısında öncelikle Tokadizâde'nin (1871-1932) hayatı ve eserleri hakkında bilgi vermektedir. Makalenin sonunda Tokadizâde'nin 1925 yılında Süleyman Nazif'e hitaben kaleme aldığı bir mektuba yer verilmektedir. *Kaynaklar* dergisi Atatürkçülüğü önemseyen bir yazın çizgisinde hareket eder. “Demokrasi ve Hürriyet” başlıklı yazı Atatürk'ün Teşkilat-ı Esasiye Kanunu'nda yer alan söylemlerini içermektedir. Nil Sarı (Akdeniz), “Hükemâ-yı Kimyaiyyun ve Kullandıkları Aletler” başlıklı yazısında 17. ve 18. yüzyıllara ait dört tıp kitabında geçen tıbbi aletlere dair bilgi vermektedir. Alet resimleriyle desteklenen makale son dönem Osmanlı aydınlarının tıp ilminde başarılı çalışmalar yaptıklarını göstermektedir. Sabahattin Küçük, “Fehim-i Kadim Başka Bir Mahlas ile Şiirler Söyledi mi?” başlıklı makalesinde asıl adı Mustafa Çelebi olan Fehim-i Kadim'in farklı mahlaslarla şiir yazıp yazmadığını değerlendirmektedir. Küçük, İstanbul Üniversitesi kütüphanesinde bulunan yazma bir mecmuada “Min Hattı Arif Efendi Merhum” kaydına dikkat çekerek Fehim-i Kadim'in “Dakiki” mahlasıyla şiirler söyleyip bu şiirleri bir divanda topladığını ortaya çıkarmıştır. Sanat, tarih ve edebiyatla ilgili yeni çıkan kitapları okuyucuna tanıtmayı temel ilke edinen *Kaynaklar* dergisi dördüncü sayının sonunda Ömer Faruk Huyugüzel'in *Hüseyin Cahit Yalçın'ın Hayatı ve Edebi Eserleri Üzerine Bir Araştırma* başlıklı kitabını tanıtmaktadır.

2.2.5. Beşinci Sayı

Kaynaklar dergisi beşinci sayının yayın hazırlığını yaparken derginin başyazarı Mehmet Kaplan vefat etmiştir. Dergi bu sebeple yayın faaliyetine bir yıl ara vermiştir. Dergi 1987 yılında Mehmet Kaplan'ın doktora öğrencileri tarafından tekrar yayınlanmaya başlanmıştır. Genç akademisyenler derginin beşinci sayısını hocalarına ithaf etmişlerdir. Sayının ilk sayfası Mehmet Kaplan'ın ölmeden kısa bir süre önce kaleme aldığı “Anadolu Türk Medeniyetleri” başlıklı yazısına ayrılmıştır. Yazının devam eden bölümünde Mehmet Önder'e ait “Kaplan Hoca ve Kaynaklar” başlıklı yazı yer almaktadır. Sohbet türünde kaleme alınan yazıda Mehmet Kaplan'ın *Kaynaklar* dergisini

çıkarmaktaki amacına ve derginin yayın ilkelerine değinilmektedir. Mehmet Kaplan'ın ilk doktora öğrencisi Orhan Okay da üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmiş, hocası adına “Yunus Emre'nin Çağdaş Bir Yorumcusu” başlıklı bir yazı kaleme almıştır. Orhan Okay, makalesinde hocasının Yunus Emre'nin divanı ve felsefesiyle ilgili yaptığı akademik çalışmaları değerlendirmiştir. Orhan Okay'ın makalesinin devamında Mehmet Kaplan'ın “Ebedi Yunus” başlıklı denemesi yer almaktadır. Mehmet Kaplan'ın hem öğrencisi hem de çalışma arkadaşı olan Zeynep Kerman, “Kaplan Hoca'nın Son Yazısı” başlıklı sohbet yazısında hocasının vefat etmeden kısa bir zaman önce hastanede kaleme aldığı “Ölüm, Din ve Hastalık” adlı denemesine yer vermektedir. Hocasının fikir hayatında özellikle Alain'den etkilendiğini dile getiren Zeynep Kerman yazısında Kaplan'ın yayın faaliyetleri hakkında bilgi vermektedir. Kaplan'ın entelektüel yönünü yakından tanıyan kütüphaneci ve edebiyat araştırmacısı Müjgân Cunbur da onun anısına “Prof. Mehmet Kaplan'a Göre Kitap ve Kütüphane” başlıklı bir yazı kaleme almıştır. Yazıda Mehmet Kaplan'ın kitap okumakla ilgili farklı eserlerinde yer alan görüşlerine yer verilmektedir. Dergiye kitap tanıtımlarıyla katkı sağlayan Sema Uğurcan, bu sayıda Mehmet Kaplan'ın Dergâh yayınları arasında çıkan *Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar 2* adlı akademik kitabını tanıtmaktadır. Atatürkçülüğü milliyetçilik ve muhafazakârlıkla sentezleyen dergi bu sayısında *Nutuk*'un ikinci cildinde yer alan “Dâhilî Cephe” bölümünü yayınlamıştır. Mehmet Kaplan'ın millî kültür konusundaki fikirlerini yaşatmayı hedefleyen *Kaynaklar* dergisi bu özel sayısında hocanın daha önce yayınlanmamış bir kısım yazılarına da yer vermiştir. “Tunceli Türküleri”; “Van'da İki Gün”, “Kudüs'te Meryem Ana Kilisesi'nin Camlarını Kim Temizledi?”, “Osmanlıca ve Türk-İslam Kültürü”, “İdeal Öğretmen”, “Edebiyat Dersi” başlıklarıyla yayınlanan bu yazılar Mehmet Kaplan'ı farklı yönleriyle tanıma fırsatı sunmaktadır.² Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesinin kurucu üyeleri arasında bulunan Mehmet Kaplan ömrünün bir kısmını Erzurum'da geçirmiştir. Dolayısıyla dergi bu sayısında Erzurum'un kültürel miraslarına ayrı önem vermiştir. Sanat tarihi alanında çalışmalarıyla tanınan Hamza Gündoğdu, “Erzurum'da Osmanlı Dönemi Eserleri” başlıklı makalesinde Erzurum'da Osmanlı döneminde inşa edilen Lala Paşa, Murat Paşa, İbrahim Paşa, Pervizoğlu, Şeyhler ve Narmanlar gibi tarihî camileri ve hamamları tanıtmaktadır. Mehmet Kaplan'ın öğrencileri arasında bulunan Bilge Seyidoğlu yine Erzurum'la ilgili olarak “Kalor Tepesinde Ferhat ile Şirin'in Evi” adlı bir makale yayınlamıştır.

² “Osmanlıca ve Türk-İslam Kültürü” ve “Edebiyat Dersi” başlıklı yazılar ilk kez *Kaynaklar* dergisinde yayınlanmıştır.

Makalede Erzurum'un Umudum Köyü'nün 2 kilometre uzağında bulunan Kalor Tepesi etrafında teşekkül eden bir efsaneden söz edilmektedir. Türko- lojik alanda akademik çalışmaları yakından takip eden *Kaynaklar* dergisi bu sayıda 29-30 Eylül tarihleri arasında Marmara Üniversitesinde gerçekleştirilen "Dünyada Türklük Araştırmaları ve Türkiye" konulu uluslararası sempozyuma yer vermiştir. Dergide Orhan Oğuz, İnci Enginün ve Hakkı Dursun Yıldız'ın konuşmaları tam metin olarak yayınlanmıştır. M. Çetin Varlık, derginin bu sayısına "Türk-Yunan İlişkilerinin Tarihi Seyri" başlıklı makalesiyle katkı sağlamıştır. Derginin "Selçuklular Zamanında Türkler'in Irak ve Suriye'ye Tesirleri" başlıklı makalesinde Türklerin Irak ve Suriye toplumu üzerindeki dinî, siyasi ve içtimai etkileri değerlendirilmektedir. Makale Çoşkun Alptekin imzasıyla yayınlanmıştır. Carl Gustav Jung'un Hindistan'ın rüyaya benzer dünyasını anlattığı "Taç Mahal" başlıklı denemesi Ender Gürol çevirisiyle derginin bu sayısında yer almaktadır. Mustafa Kutlu derginin bu sayısında "Kahkaha Çiçeği" adlı hikâyesiyle yer almıştır. Turan Oflazoğlu'nun "Gardiyan" piyesiyile renklenmiş derginin sayfaları bu sayısında merhum Mehmet Kaplan'ın 1983 yılında *Türk Edebiyatı* dergisinde yayınlanan "Gardiyan" başlıklı makalesini de içermektedir.

2.2.6. Altıncı Sayı

Kaynaklar dergisinin son sayısı millî şair Mehmet Akif Ersoy adına çıkarılmıştır. Sayının ilk yazısında Mehmet Kaplan'ın vefatından önce Mehmet Akif Ersoy'la ilgili tespit ve değerlendirmeleri yer almaktadır. Kaplan'ın millî şairle ilgili tespit ve değerlendirmeleri Zeynep Kerman tarafından tashih edilerek "Mehmet Akif Ersoy" başlığıyla yayınlanmıştır. Derginin yayınlandığı dönemde Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Kurumu ülkenin farkı şehirlerinde valilikler ve üniversitelerle birlikte konferanslar ve sempozyumlar düzenlenmektedir. Bu konferanslardan biri de Van Yüzüncü Yıl Üniversitesinde düzenlenmiştir. "Mehmet Akif Ersoy" konulu sempozyuma Kazım Yetiş, İnci Enginün, Birol Emil, İsmail Parlatır ve Bilge Ercilasun gibi saygın akademisyenler konuşmacı olarak katılmıştır. Mehmet Akif Ersoy adına çıkarılan altıncı sayının önemli bir kısmı bu akademisyenlerin konferansta yaptıkları konuşmalara ayrılmıştır. Derginin bu sayısında Özdemir Hanoğlu'nun "Mehmet Akif", Nihat Bayşu'nun "Mehmet Akif'i Anarken", İnci Enginün'ün "Mehmet Akif'te Şahıslar", İsmail Parlatır'ın "Mehmet Akif'in Şiiri Üzerinde Bir Üslup İncelemesi", Bilge Ercilasun'un "Asım Hakkında Bazı Düşünceler" başlıklı bildirimleri tam metin olarak yer almaktadır. Her sayısında sanatçılara özel bir yer ayırmayı ilke edinen *Kaynaklar* dergisi bu sayısında 19 Mayıs 1992 yılında vefat eden Hattat Hamid Aytaç'ı ve Osmanlı klasik minyatürünün son

dönem temsilcilerinden biri olan Levni'yi okurlarına tanıtmaktadır. “Hattat Hamid Aytaç ve İmzaları” başlıklı yazı M. Zeki Kuşoğlu, “Levni” başlıklı yazı Keriman Tüzün tarafından kaleme alınmıştır. Nihat Aktaç “Prof. Dr. Curt Kosswig ve Manyas Kuş Cenneti'nin Tarihçesi” başlıklı makalesinde zooloji uzmanı olan hocası Curt Kosswig'ın ilmî kişiliğini ve Manyas Kuş Cenneti'ni bütün insanlığa tanıtmak için yaptığı çalışmaları anlatmaktadır. *Kaynaklar* dergisi yayın çizgisine sosyal sorumluluk bilinciyle devam etmiştir. Derginin amaçlarından biri de tanınmayan sanatçıları ve sanat eserlerini okurlarına tanıtmaktır. Bu amaçla 1982 yılında Van'ın Karagündüz köyüne yerleştirilen iki Türk asıllı Afgan sanatçıyı dergi sayfalarına taşır. Abdülmelik Kutlu ve Muhammet Ekber Kutlu adlı bu ressam ve heykeltıraşları okurlarına tanıtmayı bir vazife olarak görür. İhsan Aslan'ın sorularına cevap veren Türk sanatkârlar okura kendilerini ve Türkiye'ye yerleşme süreçlerini anlatmaktadırlar. Röportaj türüyle kaleme alınan yazı “Kardeş Sanatkârlar” başlığını taşımaktadır. Mübahat S. Kütükoğlu, “Osmanlı Ülkesinde Avrupa Sun'i Kahvesi” başlıklı yazısında 7. yüzyılda Arabistan'da yetiştirilen kahvenin dünyaya nasıl yayıldığını ve Osmanlı ülkesinin kahve politikasını anlatmaktadır. Bayram Kodaman, “Dil, Anadil ve Yabancı Dilde Öğretim” başlıklı yazısında dil kavramı, dil ve kültür ilişkisi, Türk dilinin dünya dilleri arasındaki yeri ve önemi, Türkiye'de dil politikası gibi önemli konuları dile getirmektedir. Salim ve Feyyaz adlı kahramanlar üzerine kurgulanan “Dost Eli” başlıklı öykü psikolojik öykü severler için güzel bir örneklemedir. Sevinç Çokum'un kaleme aldığı öykü ağır bir hastalık teşhisi konmuş Salim Ağabey'in ruh halini tahlil etmektedir.

Beşinci sayıda neşredilmeye başlayan Turan Oflazoğlu'nun “Gardiyan” adlı tiyatrosu derginin bu sayısında aksiyoner olaylarla devam etmektedir. Derginin bu sayısında üç kitap tanıtımı yer almaktadır. Orhan Söylemez imzasını taşıyan ilk tanıtım yazısı, İstanbul Edebiyat Fakültesi tarafından basılan *Ölümünün 50. Yılında Mehmet Akif Ersoy* adlı eser üzerinedir. Eserde aralarında Mehmet Kaplan ve Orhan Okay gibi akademisyenlerin bulunduğu yazarların Mehmet Akif konulu makaleleri yer almaktadır. Orhan Söylemez'in tanıtımını yaptığı ikinci eser Sevinç Çokum'un Kırım Türklerinin istiklal mücadelesini konu alan *Hilal Görünce* adlı romanıdır. Derginin kitap tanıtım bölümünde yer alan üçüncü eser Şair Mehmet Çınarlı'nın *Aynı Yolda* adlı deneme kitabıdır. Cem Karaer, “Mehmet Çınarlı'nın Nesri ve Aynı Yolda” başlığıyla bu kitap hakkında kısa bilgiler vermektedir. Tiyatro eleştirmeni Nüket Esen, “Londra'da Tiyatro” başlıklı yazısında Londra'da sahnelenen

komedi, müzikal, trajedi, vodvil gibi değişik oyun türlerini değerlendirmektedir.

Sonuç

Kaynaklar dergisi 1984 ve 1988 yılları arasında yayın faaliyetini sürdüren kısa soluklu bir dergidir. Derginin yazar kadrosu ağırlıklı olarak Türk edebiyatı ve sanat tarihi alanında uzmanlaşmış akademisyenlerden oluşmaktadır. Edebiyat araştırmacısı Mehmet Kaplan'ın genel yayın koordinatörlüğünde bir araya gelen dönemin seçkin akademisyenleri Türk kültürünü nesilden nesile aktarma adına önemli bir misyon yüklenmişlerdir. Dergi yazarlarının çoğunlukla akademisyenlerden oluşması derginin bilimsel yönünü ön plana çıkarmıştır. Özellikle edebiyat ve sanat tarihi alanında yayınlanan araştırma ve inceleme makaleleri bu alanda yapılan akademik çalışmalara katkı sağlayacak niteliktedir. Dergi, araştırma ve inceleme makaleleriyle sınırlı değildir. Dergide ayrıca edebî kitap incelemelerine; Hattat Hamdi, Hattat Hamid Aytaç, Müzehhib Rukanî, Cemil Topuzlu gibi Türk sanat tarihinin önemli şahsiyetlerine; Ahmet Haşim, Ömer Zeki Defne, Sevinç Çokum, Tarık Buğra, Mustafa Kutlu, Turan Oflazoğlu gibi Türk edebiyatının seçkin yazarların eserlerine de yer verilmiştir. *Kaynaklar* dergisinin beşinci sayısı vefatından dolayı Mehmet Kaplan, altıncı sayısı ise millî şair Mehmet Akif Ersoy adına çıkarılmıştır. Her iki sayıda Türk kültür tarihinin bu iki önemli şahsiyetine dair anı, deneme ve makale türünde yazılar bulunmaktadır. Söz konusu edebî yazılar Mehmet Akif Ersoy ve Mehmet Kaplan hakkında yapılacak akademik çalışmalara katkı sağlayacak niteliktedir.

Ulusal bir dergi kategorisinde değerlendirebileceğimiz *Kaynaklar* dergisinin en belirgin özelliği üstlendiği misyona uygun olarak Türk milletine ait her türlü kültürel ve sanatsal değerleri sahiplenmesi ve bu alanda yapılan çalışmalarını desteklemesidir. Türk edebiyatı ve Türk sanat tarihi alanında yapılacak akademik çalışmalar için *Kaynaklar* dergisinin önemli bir içeriğe sahip olduğunu belirtmek gerekir. Yapılan bu çalışmayla derginin içeriği sistematik ve tematik bağlamda elektronik ortama taşınmıştır. Türk basın tarihinde *Kaynaklar* dergisi niteliğinde sanatsal ve kültürel değeri olan çok sayıda derginin olduğunu belirtmek gerekir. Bu tür dergilerin sistematik ve tematik analizleriyle elektronik ortama taşınması okurların daha kolay şartlarda bilgiye ulaşmalarına yardımcı olacaktır.

Kaynakça

Amanvermez, Yalçın (1983). "Başlarken". *Kaynaklar*, 1: 2.

- Demir, Kenan (2016). “Osmanlı’da Dergiciliğin Doğuşu ve Gelişimi (1849-1923)”. *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9: 71-112.
- Girgin, Atilla (2001). *Türk Basın Tarihi’nde Yerel Gazetecilik*. İstanbul: İnkılap Yayınları.
- Kaplan, Mehmet (1983). “Türk Kültürünün Kaynakları”. *Kaynaklar*, 1: 3-4.
- Okay, Orhan (2015), *Mehmet Kaplan’dan Hatıralar Mektuplar*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Ozansoy, Munis Faik (1967). “Yeni Yılın Eşiğinde”. *Hisar*, 37: 3-11.
- Önder, Mehmet (1987). “Kaplan Hoca ve Kaynaklar”. *Kaynaklar*, 5: 4-5.
- Şahbaz, Namık Kemal vd. (2007). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Öncü Basımevi.
- Toprak, Zafer (1985). “II. Meşrutiyet’te Fikir Dergileri”. *Tanzimat’tan Cumhuriyet’e Türkiye Ansiklopedisi C.1*. İstanbul: İletişim Yayınları, 126-132.
- Topuz, Hıfzı (2003). *Türk Basın Tarihi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Uğurcan, Sema (2007). *20. Yılın Ardından Mehmet Kaplan*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Yapar Gönenç, Aslı (2011). “Türkiye’de Dergiciliğin Tarihsel Gelişimi”. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 29: 63-78.

Ek. Kaynaklar Dergisinde Yazı Türleri

Denemeler

- Buğra, Tarık (1984). “Beyazıd Meydanı”. *Kaynaklar*, 2: 22-23.
- Diyarbakırlı, Nejat (1983). “Türk Tarihini Abidelerle Canlandırma Fikri ve Burdur Abideleri”. *Kaynaklar*, 1: 17-28.
- Esen, Nüket (1988). “Londra’da Tiyatro”. *Kaynaklar*, 6: 85-87.
- Gökyay, Orhan Şaik (1983). “Eski, Yeni ve Ötesi”. *Kaynaklar*, 1: 59-62.
- Haşim, Ahmet (1983). “Vatan”. *Kaynaklar*, 1: 86-87.
- Jung, Carl G. (1987). “Taç Mahal”. Çev. Gürol, Ender. *Kaynaklar*, 5: 71-74.
- Kaplan, Mehmet (1987). “Edebiyat Dersi”. *Kaynaklar*, 5: 37-38.
- Kaplan, Mehmet (1987). “İdeal Öğretmen”. *Kaynaklar*, 5: 35-37.
- Kaplan, Mehmet (1987). “Kudüs’te Meryem Ana Kilisesi’nin Camlarını Kim Temizledi?”. *Kaynaklar*, 5: 31-33.
- Kaplan, Mehmet (1987). “Osmanlıca ve Türk-İslam Kültürü”. *Kaynaklar*, 5: 33-35.
- Kaplan, Mehmet (1987). “Ölüm, Din ve Hastalık”. *Kaynaklar*, 5: 16-17.

Karaer, Cem (1988). “Mehmet Çınarlı'nın Nesri ve Aynı Yolda”. *Kaynaklar*, 6: 84-85.

Rado, Şevket (1983). “Hat Sanatı Bir Resim Sanatıdır”. *Kaynaklar*, 1: 42-48.

Rado, Şevket (1984). “Eski Resimler”. *Kaynaklar*, 2: 23-26.

Makaleler

Akpınar, Yavuz (1983). “Altın Elbiseli Adam”. *Kaynaklar*, 1: 28-32.

Alptekin, Coşkun (1987). “Selçuklular Zamanında Türkler'in Irak ve Suriye'ye Tesirleri”. *Kaynaklar*, 5: 66-71.

Aslanapa, Oktay (1983). “Osmanlı Minyatürleri”. *Kaynaklar*, 1: 65-69.

Birinci, Necat (1984). “Ruşen Eşref'in Yazılarında Boğaziçi”. *Kaynaklar*, 2: 65-70.

Birinci, Nejat (1985). “Türkiyat Enstitüsü”. *Kaynaklar*, 4: 11-17.

Bütün, Rengin (1984). “Bursalı Hekim Ali Münşi'nin Kınakına Risalesinin Tanıtılması”. *Kaynaklar*, 3: 80-85.

Cantay, Gönül G. (1984). “Süleymaniye Tıp Medresesi ve Şifahanesi”. *Kaynaklar*, 2: 33-41.

Çelebioğlu, Âmil (1984). “Şair Fatih”. *Kaynaklar*, 3: 36-40.

Enginün, İnci (1985). “Kediler ve Köpekler”. *Kaynaklar*, 4: 63-71.

Enginün, İnci (1987). “Kaynaklar”. *Kaynaklar*, 5: 2-3.

Enginün, İnci (1988). “Mehmet Akif'te Şahıslar”. *Kaynaklar*, 6: 15-21.

Ergin, Muharrem (1985). “Türkoloji Kongreleri”. *Kaynaklar*, 4: 4-11.

Erünsal, İsmail E. (1984). “Bir Osmanlı Efendisinin Günlüğü Sadreddinzade Telhisi Mustafa Efendi ve Ceridesi”. *Kaynaklar*, 2: 77-82.

Eyice, Semavi (1983). “Hadersdorf'da Türk Taşları”. *Kaynaklar*, 1: 36-42.

Germinli, Baray (1984). “Reinhold Schiffer'den Estetik Objeler Olarak İstanbul”. *Kaynaklar*, 3: 21-34.

Gündoğdu, Hamza (1984). “Niksar'da Pek Bilinmeyen Bir Çeşme ve Üzerindeki Kabartmalar”. *Kaynaklar*, 2: 41-49.

Gündoğdu, Hamza (1987). “Erzurum'da Osmanlı Dönemi Eserleri”. *Kaynaklar*, 5: 41-50.

İsen, Mustafa (1984). “Yugoslavya'da Türkoloji Çalışmaları”. *Kaynaklar*, 2: 88-93.

Kaplan, Mehmet (1983). “Tarihilik ve Millilik”. *Kaynaklar*, 1: 15-17.

- Kaplan, Mehmet (1983). “Türk Kültürünün Kaynakları”. *Kaynaklar*, 1: 3-4.
- Kaplan, Mehmet (1984). “Çamlıca Tepesi ve Çelik Gülersoy”. *Kaynaklar*, 2: 61-65.
- Kaplan, Mehmet (1984). “Devlet ve Medeniyet”. *Kaynaklar*, 3: 2-3.
- Kaplan, Mehmet (1984). “Tarih ve Kültür”. *Kaynaklar*, 2: 2-3.
- Kaplan, Mehmet (1985). “Değişen Türkiye”. *Kaynaklar*, 4: 2-4.
- Kaplan, Mehmet (1987). “Anadolu Türk Medeniyetleri”. *Kaynaklar*, 5: 3-4.
- Kaplan, Mehmet (1987). “Atatürk’ün Gençliğe Hitabesi”. *Kaynaklar*, 5: 38-41.
- Kaplan, Mehmet (1987). “Ebedi Yunus”. *Kaynaklar*, 5: 12-14.
- Kaplan, Mehmet (1987). “Gardiyan”. *Kaynaklar*, 6: 78-82.
- Kaplan, Mehmet (1988). “Mehmet Akif Ersoy”. *Kaynaklar*, 6: 3-11.
- Kerman, Zeynep (1983). “Ahmet Haşim’in Nesirlerinde Hayvanlar”. *Kaynaklar*, 1: 87-93.
- Kerman, Zeynep (1984). “Yeni Türk Edebiyatı Araştırmaları”. *Kaynaklar*, 2: 70-71.
- Kerman, Zeynep (1985). “Celal Nuri İleri’nin Atatürk ve Süleyman Nazif’le İlgili İki Mektubu”. *Kaynaklar*, 4: 71-74.
- Kodaman, Bayram (1984). “Şark Meselesi, Emperyalizm ve Ermeniler”. *Kaynaklar*, 2: 7-16.
- Kodaman, Bayram (1988). “Dil, Anadil ve Yabancı Dilde Öğretim”. *Kaynaklar*, 6: 51-61.
- Kut, Günay (1984). “13. Yüzyıla Ait Bir Yemek Kitabı”. *Kaynaklar*, 3: 50-58.
- Küçük, Sabahattin (1985). “Fehim-i Kadim Başka Bir Mahlas ile Şiirler Söyledi mi?”. *Kaynaklar*, 4: 90-93.
- Kütükoğlu, Mübahat S. (1988). “Osmanlı Ülkesinde Avrupa Sun’i Kahvesi”. *Kaynaklar*, 6: 44-51.
- Oğuz, Orhan vd. (1987). “Dünyada Türklük Araştırması”. *Kaynaklar*, 5: 52-59.
- Okay, M. Orhan (1987). “Yunus Emre’nin Çağdaş Bir Yorumcusu”. *Kaynaklar*, 5: 5-12.
- Önder, Mehmet (1983). “Konya’da Bir Selçuklu Şaheseri Karatay Medresesi”. *Kaynaklar*, 1: 32-36.

- Önder, Mehmet (1984). “Konya’da Bir Selçuklu Şaheseri Daha: İnce Minare Darü’l-Hadisi”. *Kaynaklar*, 3: 17-21.
- Önder, Mehmet (1985). “Selçuklu Kubâd Âbâd Sarayı Çinileri”. *Kaynaklar*, 4: 17-22.
- Parlatır, İsmail (1988). “Mehmet Akif’in Şiiri Üzerinde Bir Üslup İncelemesi”. *Kaynaklar*, 6: 21-27.
- Samuk, Gonca (1984). “Tarihte Uşak Halıları”. *Kaynaklar*, 3: 40-45.
- Sarı (Akdeniz), Nil (1985). “Hükemâ-yı Kimyayyun ve Kullandıkları Aletler”. *Kaynaklar*, 4: 81-90.
- Seyidoğlu, Bilge (1987). “Kalor Tepesinde Ferhat ile Şirin’in Evi”. *Kaynaklar*, 5: 50-52.
- Tabakoğlu, Ahmet (1984). “Osmanlı Ekonomisinde Narh Uygulaması”. *Kaynaklar*, 3: 73-80.
- Tabakoğlu, Ahmet (1984). “Türk Çalışma Hayatında Fütüvvet ve Ahilik Geleneği”. *Kaynaklar*, 2: 26-33.
- Tura, Yalçın (1985). “Türk Musikisi Formları Eski Formlar”. *Kaynaklar*, 4: 59-63.
- Uçman, Abdullah (1984). “Bir Osmanlı Elçisi Gözüyle XVIII. Yüzyılda Avrupa”. *Kaynaklar*, 2: 82-88.
- Uçman, Abdullah (1985). “Tokadizâde Şekib’in Bir Mektubu”. *Kaynaklar*, 4: 74-79.
- Uğurcan, Sema (1984). “Hep O Şarkı”. *Kaynaklar*, 3: 89-92.
- Uğurcan, Sema (1987). “Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar: 2”. *Kaynaklar*, 5: 24-29.
- Ünlü, Selçuk (1983). “İstanbul İntibaları”. *Kaynaklar*, 1: 62-65.
- Ünlü, Selçuk (1984). “1850-1900 Seneleri Arasında Almanya’da Yayınlanmakta Olan Türkiye Tasvirleri”. *Kaynaklar*, 3: 3-13.
- Varlık, M. Çetin (1987). “Türk-Yunan İlişkilerinin Tarihi Seyri”. *Kaynaklar*, 5: 59-66.
- Yıldız, Hakkı Dursun (1984). “Anadolu’nun Türkleşmesi”. *Kaynaklar*, 3: 13-17.
- Yıldız, Hakkı Dursun (1985). “İbn Battuta Seyahatnamesinde Türkiye”. *Kaynaklar*, 4: 22-28.

Hikâyeler

- Buğra, Tarık (1985). “Uzaklara Gitmek”. *Kaynaklar*, 4: 47-50.

Çokum, Sevinç (1984). “Denizin Dalgası Saçların”. *Kaynaklar*, 3: 92.

Çokum, Sevinç (1988). “Dost Eli”. *Kaynaklar*, 6: 61-66.

Kutlu, Mustafa (1983). “Gün Işığı Nereye”. *Kaynaklar*, 1: 93-96.

Kutlu, Mustafa (1987). “Kahkaha Çiçeği”. *Kaynaklar*, 5: 74-78.

Tiyatrolar

Oflazoğlu, Turan (1983). “Anıtkabir”. *Kaynaklar*, 1: 5-15.

Oflazoğlu, Turan (1984). “Şenlik”. *Kaynaklar*, 2: 16-22.

Oflazoğlu, Turan (1985). “Çağrı”. *Kaynaklar*, 4: 43-47.

Oflazoğlu, Turan (1988). “Gardıyan”. *Kaynaklar*, 6: 84-98.

Biyografiler

Alparslan, Ali (1983). “Hattat Hamid”. *Kaynaklar*, 1: 48-54.

Bayşu, Nihat (1988). “Mehmet Akif’i Anarken”. *Kaynaklar*, 6: 13-15.

Bodur, Fulya (1984). “18. Yüzyılın Ünlü Bir Müzehhibi Rukanî Ali Üsküdarî”. *Kaynaklar*, 3: 45-50.

Enginün, İnci (1983). “Ölümünün 50. Yılında Ahmet Haşim”. *Kaynaklar*, 1: 81-86.

Karataş, Şaban (1983). “Prof. Dr. Erol Güngör’ün Ardından”. *Kaynaklar*, 1: 96.

Koray, Enver (1984). “Abdurrahman Şeref Efendi”. *Kaynaklar*, 3: 85-89.

Kuşoğlu, M. Zeki (1988). “Hattat Hamid Aytaç ve İmzaları”. *Kaynaklar*, 6: 29-33.

Terzioğlu, Arslan (1985). “Adnan Adıvar’ın Türk Tababet ve İlimler Tarihine Hizmetleri”. *Kaynaklar*, 4: 39-43.

Tüzün, Keriman (1988). “Levni”. *Kaynaklar*, 6: 33-36.

Uğurcan, Sema (1984). “Büyük Bir Doktor ve İcra Adamı: Cemil Topuzlu”. *Kaynaklar*, 2: 93.

Yüksel, İ. Aydın (1985). “Ekrem Hakkı Ayverdi ve Türk Mimarisi”. *Kaynaklar*, 4: 35-39.

Şiirler

... (1984). “Cenab Şehabeddin’in Yayınlanmamış Bir Şiiri”. *Kaynaklar*, 2: 76-77.

Ersoy, Mehmet Akif (1988). “İstiklal Marşı”. *Kaynaklar*, 6: 2-3.

Oflazoğlu, Turan (1984). “Dersaadet”. *Kaynaklar*, 3: 34-36.

Röportajlar

Aslan, İhsan (1988). “Kardeş Sanatkârlar”. *Kaynaklar*, 6: 40-44.

Enginün, İnci (1984). “Milli Kütüphane Yeni Binasında Hizmete Girerken”. *Kaynaklar*, 2: 49-61.

Kaplan, Mehmet ve Enginün, İnci (1984). “Emel Esin ile Mülakat”. *Kaynaklar*, 3: 58-66.

Sakaoğlu, Saim (1983). “Yaşayan Son Meddah Behçet Mahir ile Sohbet”. *Kaynaklar*, 1: 54-59.

Sohbetler

Cunbur, Müjgân (1987). “Prof. Mehmet Kaplan’a Göre Kitap ve Kütüphane”. *Kaynaklar*, 5: 18-24.

Kaplan, Mehmet (1983). “Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver ile Bir Konuşma”. *Kaynaklar*, 1: 69-81.

Kerman, Zeynep (1985). “Malik Aksel’le Sohbet”. *Kaynaklar*, 4: 28-35.

Kerman, Zeynep (1987). “Kaplan Hoca’nın Son Yazısı”. *Kaynaklar*, 5: 14-18.

Oflazoğlu, Turan (1988). “Gardiyan”. *Kaynaklar*, 6: 82-83.

Önder, Mehmet (1987). “Kaplan Hoca ve Kaynaklar”. *Kaynaklar*, 5: 4-5.

Gezi Yazıları

Kaplan, Mehmet (1984). “Elazığ İntibaları”. *Kaynaklar*, 2: 3-7.

Kaplan, Mehmet (1987). “Tunceli Türküleri”. *Kaynaklar*, 5: 29-30.

Kaplan, Mehmet (1987). “Van’da İki Gün”. *Kaynaklar*, 5: 30-31.

Anı Yazıları

... (1984). “Ahmet Hamdi Tanpınar’ın Hatıraları”. *Kaynaklar*, 2: 71-76.

Efsaneler

Seyidoğlu, Bilge (1984). “Erzurum Efsaneleri”. *Kaynaklar*, 3: 66-71.

Bildiriler

Bayşu, Nihat (1988). “Mehmet Akif’i Anarken”. *Kaynaklar*, 6: 13-15.

Enginün, İnci (1987). “Dünyada Türklük Araştırmaları ve Türkiye”. *Kaynaklar*, 5: 53-54.

Enginün, İnci (1988). “Mehmet Akif’te Şahıslar”. *Kaynaklar*, 6: 15-21.

Ercilasun, Bilge (1988). “Asım Hakkında Bazı Düşünceler”. *Kaynaklar*, 6: 27-29.

Hanoğlu, Özdemir (1988). “Mehmet Akif”. *Kaynaklar*, 6: 11-13.

- Oğuz, Orhan (1987). “Dünyada Türklük Araştırmaları ve Türkiye, Açış Konuşması”. *Kaynaklar*, 5: 52-53.
- Parlatır, İsmail (1988). “Mehmet Akif’in Şiiri Üzerinde Bir Üslup İncelemesi”. *Kaynaklar*, 6: 21-27.
- Turgut, Mehmet (1985). “Türk Sanayinin Gelişmesi ve İslam Ülkelerine Açılması”. *Kaynaklar*, 4: 50-56.
- Yıldız, Hakkı Dursun (1987). “Dünyada Türklük Araştırmaları ve Türkiye”. 5: 54-58.
- Söylev*
- Atatürk (1985). “Demokrasi ve Hürriyet”. *Kaynaklar*, 4: 79-81.
- Otobiyografi*
- Defne, Ömer Zeki (1985). “Ömer Zeki Defne ve Şiirleri”. *Kaynaklar*, 4: 56-59.
- Kitap Tanıtımı*
- Söylemez, Orhan (1988). “Hilal Görünce”. *Kaynaklar*, 6: 87-88.
- Söylemez, Orhan (1988). “Ölümünün 50. Yılında Mehmet Akif Ersoy”. *Kaynaklar*, 6: 81-84.
- Uğurcan, Sema (1985). “Ö. F. Huyugüzel, Hüseyin Cahit Yalçın’ın Hayatı ve Edebi Eserleri Üzerine Bir Araştırma”. *Kaynaklar*, 4: 93.
- Uğurcan, Sema (1987). “Türk Edebiyatı Üzerine Araştırmalar: 2”. *Kaynaklar*, 5: 24-29.

“COPE-Dergi Editörleri İçin Davranış Kuralları ve En İyi Uygulama İlkeleri” çerçevesinde aşağıdaki beyanlara yer verilmiştir:

Etik Kurul Belgesi: Bu çalışma için etik kurul belgesi gerekmemektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı: Bu makalenin araştırması, yazarlığı veya yayınlanmasıyla ilgili olarak yazarın potansiyel bir çıkar çatışması yoktur.

The following statements are made in the framework of “COPE-Code of Conduct and Best Practices Guidelines for Journal Editors”:

Ethics Committee Approval: *Ethics committee approval is not required for this study.*

Declaration of Conflicting Interests: *The author has no potential conflict of interest regarding research, authorship or publication of this article.*